

Fra Klubbens udflugt til
Hagenskov Gods på Sydvestfyn
10. september 2008

I udflugten deltog ca. 30 medlemmer og gæster, der kørte i 11 privatbiler. De fleste udgik fra København, men enkelte sluttede sig til fra andre destinationer.

Efter ankomsten til Hagenskov, hvor tidligere landbrugsminister Britta Schall Holberg tog imod, samledes deltagerne i kælderen under hovedbygningen. Kælderen er indrettet med faciliteter til modtagelse af foreninger m. v.

Besøget indledtes ved, at Britta Schall Holberg gennem halvanden time overordentlig levende og underholdende og med mange afstikkere, der dog altid blev ført tilbage til sporet, berettede om Hagenskavs historie.

Det nuværende bygningskompleks er det tredje Hagenskov. Det første var en mindre borg en km nordøst for det nuværende, og bestod af en slotsbanke omgivet af voldgrave til to sider og sumpede arealer i øvrigt. På banken stod et tårn på 5 x 5 m. Banken blev udgravet i midten af 1800-tallet. Der er ingen skriftlige kilder om dette første Hagenskov.

Det næste Hagenskov var en firlænget borg omgivet af grave 600 m sydøst for det nuværende. Borgen er opført omkring år 1200 som en af kongemagtens fynske ”hjørneborge”: systemet af kystborgene Hinds-gavl, Nyborg, Svendborg (Ørkil), der sammen med Hagenskov beskyttede Fyn mod vendiske angreb og sikrede kongemagten. Borganlæggets størrelse var ca. 100 x 75 m i to stokværk. Hagenskov var en ikke uvæsentlig magtbastion for kongen i tronstridighederne efter kong Abels død i kamp mod friserne 1252. Kort tid efter i 1259 spærrede Christoffer 1. efter en strid med ærkebiskoppen Jacob Erlandsen denne inde i borgens fangekælder. Dette medførte naturligvis straks pavelig bandlysning af Danmark. Kongen døde få måneder senere og ærkebiskoppen slap fri og byggede det første Hammershus på Bornholm.

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevareministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

I begyndelsen af 1300-tallet var Hagenskov pantsat til de holstenske grever og blev først indløst af Margrethe 1. kort før år 1400. Hagenskov var derefter kongeligt len i næsten 300 år. Godset omfattede 15.000 tdr. land, bestående af hovedgården, 200 bøndergårde og skovene. Hagenskov var involveret, men spillede ikke den store militære rolle i Grevens Fejde - religionskrigen mellem katolikker og protestanter - , hvor oprørske bønder kæmpede mod Christian 3.s hærfører Johan Rantzau, der var gået i land på Helnæs 1535. Grevens Fejde sluttede med Reformationen 1536.

Borgen trængte allerede på Christian 4.s tid til restaurering. Christian 4. skal i 1618 have erklæret, at der "ikke var nogetsteds i Stuer eller Kamre, man kunne sidde tørt". Store byggearbejder blev gennemført, men borgen blev hårdt medtaget under svenskekrigene 1658, og overgik 1667 i forbindelse med enevældens indførelse (1660) til Niels Ottesen Banner som privat ejendom. Banner opnåede Frederik 3. s tilladelse til at kalde borgen Frederiksgave.

Den gamle borg nedbrændte totalt 1748 (nogle kilder siger 1741) og i 1770'erne fjernes så godt som alle bygningslevn.

1767 købtes godset af bondesønnen Niels Ryberg, der var gået i købmandslære i Ålborg og blev storkøbmand og konferensråd. Han var en førende skikkelse indenfor handelslivet i den florissante periode. 1775 opførte han den nuværende hovedbygning i den

rolige klassicistiske stil, som en række herregårde på den tid blev opført i. Niels Ryberg var socialt interesseret og anlagde industrielle virksomheder på sine ejendomme, ligesom han fremmede udskiftningen, byggede skoler, lønnede læger og jordemoder og bidrog til at bønderne fik opbygget nye solide gårde: firlængede af brændte sten med stuehuse på ca 20 fag med gæstekamre, dagligstue, fadebur, sovekammer m.v.. Udhusene var på 48 fag med to porte og to kasteloer. Jens Juel malede 1797 et meget stort og berømt portræt af Niels Ryberg med søn og svigerdatter. Det kan i dag ses på Statens Museum for Kunst.

Englandskrigene i 1801 og 1807 og statsbankerotten i 1813 medførte handelshusets kollaps og sønnen etatsråd Johan Christian Rybergs fallit.

Godset blev overtaget af staten, der 1841 indrettede det til sommerresidens for guvernøren over Fyn kronprins Frederik (den senere Frederik 7.) og Mariane af Mecklenburg-Strelitz, (2. ægteskab, skilt 1846). Grevinde Danner måtte ikke bo i hovedbygningen, men boede i et ret stort, smukt vedligeholdt bindingsværkshus i nærheden. Allerede 1854 blev godset afhændet ved auktion til lensgreve Wedell til Wedellsborg. I 1920'erne blev

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevareministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

400 tdr. ld. af Frederiksgave udstykket til statshusmandsbrug, og i 1942 solgtes godset minus skovene til konsul Thor Andersen, der producerede ”Kijafa”.

Familien Schall Holberg, der nedstammer fra en broder til Ludvig Holberg, kommer fra godset Langeskov ved Svendborg, og blev hårdt ramt af bankkriser i begyndelsen af 1900-tallet, og Britta Schall Holbergs farfar Erik Holberg måtte søge sit udkomme i helt andre erhvervsgræne end landbrug og godsdrift. Sønnen Preben Schall Holberg besluttede sig ikke desto mindre for at skabe sig en levevej indenfor dette erhverv: han blev forvalter på en række store gårde og godser og kunne i 1939 købe Store Skullerupgaard ved Glumsø. 1954 købte han Frederiksgave med tilliggende på 400 tdr. ld. og påbegyndte en restaurering af hovedbygningen, der fortsattes af Britta Schall Holberg, der overtog godset 1977. I 1962 ændredes navnet ved kgl. bevilling på ny til Hagenskov.

Frokosten blev indtaget i kælderen, hvorefter man gik op i stuerne. Rummene er karakteriseret ved at være store, lyse og velproportionerede, således at opholdet i dem giver en følelse af harmoni. Brittias Schall Holberg fortalte engageret om restaureringen og inventaret i rummene. En del af malerierne og tegningerne stammer fra personer, som tidligere havde været ansat på godset, og som syntes, at de af historiske grunde hørte til på Hagenskov. Gæstebadeværelset er meget flot og stort. Det har tidligere været kronprins Frederiks (7.) arbejdsværelse.

Besøget afsluttedes med en vandretur i parken, hvor Preben Schall Holberg, der døde 1989, ligger begravet.

Efter dette meget interessante og spændende ophold på Hagenskov, kørte nogle af deltagere ud på halvøen Helnæs, hvor man beså Helnæs by, fyrtårnet og stranden, inden man kørte hjemad.

Du kan se billeder fra arrangementet ved at klikke [her](#).

